

Dosarul nr. 2ra-1643/21

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Centru (jud. L. Lavric)

Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud. N. Budăi, Iu. Cotruță, V. Mihaila)

ÎNCHEIERE

17 noiembrie 2021

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
al Curții Supreme de Justiție,

în componența:

Președintele completului, judecătorul
Judecătorii

Svetlana Filincova
Iurie Bejenaru
Galina Stratulat

examinând admisibilitatea recursului declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova,

în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Nicolae Ciupac împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenienți accesorii Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova și Procuratura Generală a Republicii Moldova cu privire la repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, împotriva deciziei din 13 mai 2021 a Curții de Apel Chișinău,

c o n s t a t ă:

La 09 octombrie 2018, Nicolae Ciupac, reprezentat de avocatul Eudochia Jomir, a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenient accesoriu Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova, solicitând încasarea de la bugetul de stat, prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova, a sumei de 70087,20 de lei cu titlu de venit ratat (salariul neprimat), cu aplicarea coeficientului de inflație, din motivul suspendării din funcție în perioada 03 octombrie 2016-02 octombrie 2017, în cauza penală finalizată cu achitarea deplină a sa, a prejudiciului moral în mărime de 100000 de lei suportat în rezultatul urmăririi penale și tragerii la răspundere penală, aplicării măsurii de constrângere prin suspendarea contractului individual de muncă pe un termen de 12 luni, a sumei de 5000 de lei cu titlu de cheltuieli de asistență juridică suportate în cadrul examinării cauzei penale și a sumei de 5000 de lei cu titlu de cheltuieli de asistență juridică suportate în prezenta cauză civilă.

În motivarea acțiunii, reclamantul a invocat că, prin sentința din 03 mai 2017 a Judecătoriei Comrat, sediul Ceadr-Lunga a fost achitat de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 328 alin.(1) Codul penal, excesul de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu, din motiv că nu s-a constatat existența faptei infracțiunii. Ulterior, prin decizia din 21 septembrie 2017 a Curții de Apel Comrat a fost menținută sentința primei instanțe, iar prin decizia din 13 februarie 2018 a Curții Supreme de Justiție a fost respins ca fiind inadmisibil recursul ordinar declarat împotriva deciziei din 21 septembrie 2017 a Curții de Apel Comrat

Totodată, a menționat că, a fost supus neîntemeiat urmăririi penale și tras la răspundere penală pentru săvârșirea unei infracțiuni mai puțin grave, în săvârșirea

căreia a fost acuzat pe nedrept, prin ce i-au fost grav încălcat și limitat pentru o perioadă îndelungată dreptul fundamental la muncă.

Reclamantul a indicat că, în cadrul cauzei penale, în baza demersului Procuraturii Anticorupție, Serviciul Sud, nr.862 din 26 septembrie 2016, Departamentul de Frontieră, prin ordinul nr. 1131/ps din 03 octombrie 2016, conform prevederilor art. 14 alin. (3), art. 31 din Legea nr. 283 din 28 decembrie 2011 cu privire la Poliția de Frontieră, art. 76 lit. g) din Codul muncii și pct. 22 din Regulamentul Departamentului Poliției de Frontieră, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 434 din 19 iunie 2012 cu privire la poliția de Frontieră, i-a fost suspendat contractul individual de muncă, începând cu data de 03 octombrie 2016. Peste un an, în temeiul ordinului din 02 octombrie 2017, nr. 1140/ps, al Inspectoratului General al Poliției de frontieră „Cu privire la reîncadrare în funcție”, a fost reîncadrat în funcția anterior ocupată.

Reclamantul a precizat că, din certificatul nr. 35/22-97 din 14 august 2018, eliberat de Inspectoratul General al Poliției de Frontieră, Direcția regională Sud, rezultă că, salariul lunar calculat cu suplimente și adaos lunare, la momentul suspendării contractului individual de muncă, a constituit 5840,60 de lei. Respectiv, fiind reîncadrat în funcție la data de 03 octombrie 2017, a fost privat de dreptul fundamental de muncă în perioada 03 octombrie 2016 - 02 octombrie 2017, ceea ce constituie 12 luni. Astfel, a solicitat restituirea sumei de 70087, 20 de lei, care constituia suma salariilor lunare cu toate suplimentele și adaosurile pentru perioada în care i-a fost suspendat contractul individual de muncă. Totodată, a solicitat aplicarea coeficientului de inflație.

De asemenea, a susținut că, în cadrul urmăririi penale și tragerii la răspundere penală a suportat prejudiciu moral ca urmare a acțiunilor ilicite ale Procuraturii Anticorupție, Serviciul Sud, care s-a manifestat prin stresurile acumulate, frustrările, discreditarea, suferințele psihice și morale, precum și consecințele ireparabile a suferințelor suportate. În baza probatoriului administrat, s-a constatat cu certitudine că prin supunerea neîntemeiată urmăririi penale și tragerea la răspundere penală, i-au fost grav lezate drepturile fundamentale, inadmisibilitatea învinuirii în mod arbitrar și neîntemeiat, i-a fost, în mod neîntemeiat, aplicată măsura preventivă prin suspendarea din funcția ocupată, i-au fost aduse grave daune de imagine, i-a fost afectată autoritatea, credibilitatea și reputația profesională, personală și familială. Pe toată perioada procesului penal, fiind inspector superior al unității control al frontierei a sectorului poliției de frontieră „Valea Perjei” al Direcției regionale Sud, a suportat suferințe psihice și morale grave, a fost tratat ca fiind un potențial infractor, a suportat multiple situații de umilință și stres psihologic, incertitudine pentru viitor, disconfort moral enorm și dezamăgire în buna funcționare a organelor de poliție și a Procuraturii Anticorupție a Republicii Moldova, a fost tratat cu neîncredere și suspiciune de către rude, foștii colegi, cunoscuți și vecini, a trăit tot acest timp într-o stare permanentă de neliniște și frică ca să nu fie condamnat pe nedrept, ceea ce i-au afectat grav starea psihologică, provocându-i o stare perpetuă de anxietate și frustrare, nervozitate, dezamăgire în viață și dreptate.

Reclamantul a precizat că, în cadrul cauzei penale, pentru asistență juridică a suportat cheltuieli în mărime de 5000 de lei.

În cadrul ședinței de judecată din 01 februarie 2019, Nicolae Ciupac, reprezentat de avocatul Eudochia Jomir, a prezentat calculul coeficientului de

inflație, conform datelor Biroului Național de Statistică. Astfel, având în vedere rata inflației pentru perioada octombrie 2016 – septembrie 2017, care a constituit 7,62%, a solicitat încasarea sumei de 5340,64 de lei (70087,20 de lei x 7,62%).

Prin încheierea protocolară din 18 decembrie 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, a fost atrasă în proces în calitate de intervenient accesoriu, Procuratura Generală a Republicii Moldova.

Prin hotărârea din 28 februarie 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, s-a admis parțial cererea de chemare în judecată depusă de Nicolae Ciupac și s-a încasat de la bugetul de stat, prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova, în beneficiul lui Nicolae Ciupac prejudiciul material în mărime de 75087,20 de lei, prejudiciul moral în sumă de 5000 de lei, cheltuielile de asistență juridică în sumă de 5000 de lei; în rest au fost respinse ca fiind neîntemeiate cerințele formulate de Nicolae Ciupac.

Prin decizia din 13 mai 2021 a Curții de Apel Chișinău s-au respins cererile de apel depuse de reprezentantul Ministerului Justiției al Republicii Moldova și reprezentantul Procuraturii Generale a Republicii Moldova și s-a menținut hotărârea din 28 februarie 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru; s-a încasat de la bugetul de stat, prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova, în beneficiul lui Nicolae Ciupac cheltuielile de asistență juridică suportate în instanța de apel în mărime de 1000 de lei.

În consolidarea soluției, instanța de apel citând prevederile art. 1, art. 2 alin.(1), art.3 alin.(1) lit.a) și b), art. 6 lit.b) din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998 cu privire la modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, art. 524 din Codul de procedură penală, a reținut că, sentința irevocabilă de achitare îi acordă lui Ciupac Nicolae dreptul de a cere repararea prejudiciului suferit în baza Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998.

În consecință, instanța de apel a reținut ca întemeiată concluzia primei instanțe care a constatat temeinicia valorificării dreptului la acțiune în baza Legii privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr. 1545 din 25 februarie 1998.

Corespunzător, în circumstanțele în care din înscrisurile anexate la dosar și explicațiile reclamantului rezultă că, în baza Ordinului nr.1131/ps din 03 octombrie 2016 a fost suspendat din funcție, începând cu data de 03.10.2016, în baza demersului Procuraturii Anticorupție Serviciul Sud din 26.09.2016, nr.862, instanța de apel a considerat că, prima instanță corect a concluzionat că, Ciupac Nicolae are dreptul la salariu neachitat și legal a încasat din contul bugetului de stat prin intermediul Ministerului Justiției în beneficiul lui Ciupac Nicolae suma de 75 087,20 lei, conform calculului prezentat.

Instanța de apel a considerat că, prima instanță în mod temeinic și legal a încasat din bugetul de stat, prin intermediul Ministerului Justiției, în beneficiul lui Ciupac Nicolae cheltuielile de asistență juridică suportate în cadrul dosarului penal în sumă de 5000 de lei, iar argumentele invocate de către recurenți în acest sens nu pot fi reținute ca întemeiate.

Corespunzător, în circumstanțele expuse, instanța de apel a considerat justă concluzia primei instanțe care a conchis că la aprecierea prejudiciului moral va ține

cont de principiile compensării echitabile și rezonabile a prejudiciului moral, natura dreptului lezat, caracterul și gravitatea suferințelor suportate, statutul social al persoanei, durata urmăririi penale și examinării cauzei, aplicarea măsurii preventive sub forma obligării de nepărsire a localității pe un termen de 30 de zile, circumstanțe care incontestabil i-au cauzat stare de stres și de frustrare reclamantului Ciupac Nicolae.

Totodată, instanța de apel a reținut că, suma solicitată de reclamant cu titlu de prejudiciu moral în mărime de 100000 de lei, este una exagerată și nejustificată. Or, la stabilirea cuantumului despăgubirilor se impune prin necesitate ca reclamantul să primească o satisfacție echitabilă pentru prejudiciul moral suferit. Mai mult, acesta trebuie astfel stabilit, încât să aibă efect compensatoriu și nu trebuie să constituie nici sume excesive pentru autorii daunelor și nici venituri nejustificative pentru victime.

Instanța de apel a considerat justă concluzia primei instanțe, care a conchis că este necesar de a încasa de la Stat, prin intermediul Ministerul Justiției, o despăgubire bănească în sumă de 5000, care este una rezonabilă și echitabilă, fiind o despăgubire utilă și suficientă, compensatoare pagubelor de ordin moral cauzat persoanei vizate, această despăgubire corespunde și criteriilor de despăgubire stabilite de CEDO prin jurisprudența sa.

Corespunzător reieșind din criteriile de stabilire a cheltuielilor de asistență juridică, instanța de apel a reținut că, instanța de fond în mod just a admis pretenția cu privire la încasarea sumei de 5000 de lei cu titlu de cheltuieli de asistență juridică în cadrul examinării prezentei cauzei, ca fiind necesare, reale și rezonabile.

Totodată în circumstanțele în care cererile de apel au fost respinse, iar interesele reclamantului/intimatului în instanța de apel au fost reprezentate de avocatul Jomir Eudochia, fiind anexat și bonul de plată, care confirmă suportarea cheltuielilor de judecată în instanța de apel, instanța de apel a considerat că urmează a încasa de la bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției RM, în beneficiul lui Ciupac Nicolae cheltuielile de asistență juridică suportate în instanța de apel în mărime de 1000 (una mie) lei.

La 06 august 2021, Ministerul Justiției al Republicii Moldova a depus cerere de recurs împotriva deciziei din 13 mai 2021 a Curții de Apel Chișinău, solicitând admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe, emiterea unei noi hotărâri de respingere integrală a acțiunii.

În motivarea recursului s-a invocat interpretarea legii în mod eronat și a aprecierea arbitrară a probelor de către instanța de apel.

Totodată, în susținerea netemeinicii deciziei din 13 mai 2021, a indicat că, instanța de apel la adoptarea soluției judecătorești a aplicat eronat normele de drept material ce țin de încasarea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești. Or, pentru aplicabilitatea prevederilor din Legea nr.1545-XIII din 25 februarie 1998, necesită a fi întrunite cumulativ, atât circumstanțele prevăzute de art. 6 - dreptul la repararea prejudiciului, cât și de art. 3 - cazurile de reparare a prejudiciului material și moral. Prin urmare, normele legale în cauză sunt indisolubile și nu pot fi aplicate separat.

Coroborând normele legale citate cu situația din prezenta cauză, recurentul a declarat că, instanțele de judecată inferioare corect și just au constatat că în privința intimatului/reclamantului Nicolae Ciupac a fost emisă sentință de achitare. Acest

aspect nici nu a fost negat sau contestat de către Ministerul Justiției al Republicii Moldova. Totuși, motivarea instanței de apel precum, că reclamantul/intimatul este în drept să solicite compensarea prejudiciului cauzat în conformitate cu prevederile Legii nr.1545, este nefondată și eronată. În condițiile normei enunțate, nu orice acțiune a organelor de drept și judecătorești atrage răspunderea statului. Or, este important și necesar să se constate ilegalitatea actului procedural emis de către organul de drept. Respectiv, dacă se demonstrează printr-un act judecătoresc de dispoziție irevocabil că acțiunile întreprinse de către organul de urmărire penală sunt/au fost ilegale, atunci dreptul la despăgubire apare indiferent de faptul dacă este vinovată sau nu persoana. În opinia recurentului, instanța de fond, cât și instanța de apel au omis să indice care anume act sau acțiune ilegală justifică răspunderea statului. De altfel, în sensul prevederilor legale, pentru angajarea răspunderii statului pentru prejudiciul cauzat prin erori judiciare și de urmărire penală, sunt necesare unele condiții speciale și anume existența faptei ilicite. Or, nu orice acțiune a organelor de drept și judecătorești atrage răspunderea statului. Astfel, la materialele cauzei nu există niciun act procedural definitiv și irevocabil a judecătorului de instrucție, sau a organului ierarhic superior, prin care s-a stabilit ca fiind ilegale acțiunile organului de urmărire penală. În consecință, a considerat că, instanța de apel eronat a menținut hotărârea instanței de fond, în condițiile în care la caz nu sunt întrunite toate condițiile de aplicabilitate a prevederilor Legii nr.1545.

Coroborând prevederile Legii nr. 1545, art. 50 din Codul penal cu circumstanțele de fapt și drept a cauzei, recurentul a evidențiat că, intimatul/reclamantul Nicolae Ciupac nu a fost tras la răspundere penală și nici nu i s-a acordat statutul de „condamnat”, cât și în privința acestuia nu a fost emisă o sentință de condamnare. Astfel, instanța de apel nejustificat a menținut hotărârea instanței de fond, în condițiile în care prezenta acțiune nu întrunește toate condițiile de aplicabilitate a Legii nr. 1545. Or, în astfel de situații nu există nici temei legal de a solicita încasarea acestui prejudiciu.

Referitor la dispunerea încasării prejudiciului material și moral, recurentul a opinat că este o apreciere eronată, în condițiile în care nu sunt întrunite condițiile expres prevăzute de lege, prin prisma Legii nr.1545. Concomitent, în lipsa unei justificări, fapt confirmat și de instanța de apel, încasarea oricărei sume este inechitabilă unor suferințe iluzorii, doar pretinse a fi suferite. Subsecvent, însuși dispunerea sentinței de achitare, a considerat a fi un aspect plauzibil, ce prin sine poate constitui o satisfacție echitabilă pentru presupusul prejudiciu pretins.

Recurentul a susținut că, instanțele judecătorești inferioare la emiterea soluției judecătorești nu au evitat subiectivismul inerent evaluării mărimii despăgubirilor acordate, nu au menținut echilibrul între interesele individuale ale persoanei (intimatului/reclamantului) și interesele generale ale întregii societăți. Or, aplicarea eronată de către instanța de judecată a normelor de drept material are un efect nociv nu doar pentru societate, cât și pentru cadrul legal, din motiv că se creează un precedent care cu trecerea timpului este tot mai greu de remediat.

Copia recursului declarat a fost expediată în adresa intimaților conform scrisorii de însoțire datate cu 29 septembrie 2021 (f.d.157) și a fost recepționată de către Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova și Procuratura Generală a Republicii Moldova la 01 octombrie 2021, conform avizelor de recepție (f.d.161-162).

Referințe la cererea de recurs, în temeiul art. 439 alin.(2) Cod de procedură civilă, până la data judecării cauzei în ordine de recurs, nu au parvenit.

În conformitate cu prevederile art. 434 alin.(1) Cod de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Decizia instanței de apel a fost adoptată la 13 mai 2021, iar cererea de recurs a fost depusă la 06 august 2021.

Materialele cauzei atestă expedierea copiei deciziei instanței de apel către participanții la proces la 14 iunie 2021, prin intermediul poștei electronice, conform scrisorii de însoțire inclusiv (f.d.145). Astfel, recursul este declarat în termen.

Examinând temeiurile recursului declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră recursul drept inadmisibil din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 432 alin. (1) Cod de procedură civilă, părțile și alți participanți la proces sunt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

Alineatele (2) și (3) ale aceluiași articol prevăd exhaustiv cazurile în care se consideră că normele de drept material sau de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat, iar alin. (4) stipulează că săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin.(3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

În temeiul prevederilor art. 433 lit. a) Cod de procedură civilă, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art.432 alin.(2), (3) și (4).

Completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin.(2), (3) și (4) Cod de procedură civilă.

Astfel, argumentele invocate în recursul declarat se referă la dezacordul părții recurente cu soluția pronunțată de către instanța de apel, însă nu relevă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material, respectiv nu constituie temei de casare a deciziei recurate.

Totodată, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reține că recursul exercitat conform secțiunii II-a are caracter devolutiv numai asupra problemelor de drept material și procedural, verificându-se doar legalitatea deciziei, dar nu și temeinicia ei în fapt.

În acest context, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reiterează că procedura admisibilității constă în verificarea faptului, dacă motivele invocate în recurs se încadrează în cele prevăzute în art. 432 alin.(2), (3) și (4) Cod de procedură civilă.

În această ordine de idei, completul Colegiului precizează că, în contextul normelor procedurale din Secțiunea a II-a, Capitolul XXXVIII Cod de procedură

civilă, instanța de recurs nu verifică modul de apreciere a probelor de către instanțele de fond și de apel. Forța atribuită unei probe sau alteia, coraportul dintre probe, suficiența probelor și concluziile făcute în urma probațiunii sunt în afara controlului instanței de recurs.

Prin prisma art. 432 alin.(4) Cod de procedură civilă, instanța de recurs poate interveni în materia probațiunii doar sub aspect procedural și anume dacă se invocă faptul că instanța de apel a apreciat în mod arbitrar probele, încălcând în mod flagrant regulile de apreciere a probelor stabilite în art. 130 Cod de procedură civilă, însă din recursul declarat nu rezultă argumentul privind încălcarea flagrantă a regulilor de apreciere a probelor.

În acest sens, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a relevat în jurisprudența sa constantă, rezultând din prevederile art. 6 § 1 al Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, că nu se impune motivarea în detaliu a unei decizii prin care o instanță de recurs, întemeindu-se pe dispoziții legale specifice, respinge recursul declarat împotriva sentinței pronunțate de o instanță inferioară, ca fiind lipsit de șanse de succes (cauza Rebai și alții contra Franței, Comisia Europeană a Drepturilor Omului, 25 februarie 1995, nr.26561/1995).

În circumstanțele menționate, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a considera inadmisibil recursul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova.

În conformitate cu art. 433 lit. a), art. 440 alin. (1) Cod de procedură civilă, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție

d i s p u n e:

Se consideră inadmisibil recursul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova împotriva deciziei din 13 mai 2021 a Curții de Apel Chișinău.

Încheierea este irevocabilă.

Președintele completului,
judecătorul

Svetlana Filincova

Judecătorii

Iurie Bejenaru

Galina Stratulat